

P. 58. n. 25.

1748, 1

4

DISSERTATIO IVRIDICA
INAUGVRALIS
DE IIS
QVIBVS IVRE ROMANO NON
EST PERMISSVM FACERE
TESTAMENTVM

P. 270

QVAM
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE
IN ALMA VIADRINA

D. APRIL. A. MDCCXXXVIII.

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS CAPESSENDIS

PROPONIT

FRIDERICVS IOHANNES BVCK

PHILOSOPHIAE ET LIBERALIVM ARTIVM MAGISTER, REIPV-
BLICAE REGIOMONTANAE ADSISTENS BIBLIOTHECA-
RIVS, ET SOCIETATIS TEVTONICAE
VIADRINAE MEMBRVM.

FRANCOVRTI AD VIADRVN,

EX OFFICINA IOANNIS CHRISTIANI WINTERI

ACADEM. REG. TYPOGR.

1810. 25. 10.

DESSERTATIO IURIDICA
IN AUGUSTI

DE IIS

QUIBUS IURE ROMANO NON
EST PERMISSUM FACERE
TESTAMENTUM

CVAM

ILLVSTRIS IRECONSULTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

IN ALMA VIADRINA

D. APRILIS A. MDCCCXXXIII.

PRO SVMMIS IN VTROVE IURE HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS CAPESSENDIS

PROPOKIT

FREDERICVS IOHANNES BUCK

PHILOSOPHAE ET LIBERALIVM ARTIVM MAGISTER TERTIV-
TIAE REGIONARIAE ADSISTENS BIBLIOTHECAE

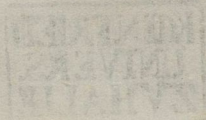
RVS, ET SOCIETATIS TERTIOLICAE

VIADRINAE MEMBRUM.

FRANCOPOLI AD VIADRINAM

EX OFFICINA IOHANNIS CHRISTIANI WINTERI

ACADEMIAE REG. TERTIOLICAE

CAPVT I.

DE IIS

QVIBVS IVRE ROMANO NON EST PERMISSVM
FACERE TESTAMENTVM IN GENERE.

DEFINITIO.

§. I.

 Qui declarare nequit, quid cum rebus suis fieri velit,
de rebus suis libere disponere non valet.

SCHOLION.

§. 2. Licet genuinus facultatis libere disponendi significatus non adeo incognitus sit, tamen eum in limine hujus dissertationis distincte explicare necessarium duximus. Cum enim ostensuri simus, quinam apud Romanos illi fuere, qui praecipue testamentum facere haud potuerunt, imposterum vero monstrauerimus, iis prohibitam fuisse testamentifactionem, qui de rebus suis libere disponere haud valuerunt, regulae methodi scientificae, juxta quam hanc dissertationem qualemcunque elaborauimus, merito postulauerunt, definitionem facultatis libere disponendi statim in principio adducere. Ita interim hanc definitionem condidimus, vt eadem clara non solum sit atque perspicua, verum etiam cum communibus, quos ICI hac de re habent, conceptibus consentiat. Afferuimus videlicet, illum libere de rebus suis haud disponere posse, qui nulla voluntate gaudet, secundum suum arbitrium cum rebus suis agendi, et qui nullam potestatem habet, eam clare et distincte declarandi.

COROLLARIUM.

- §. 3. Qui ergo 1) nullum proprium habet arbitrium, vel
2) nulla voluntate gaudet, cum rebus suis id faciendi,
quod lubet, vel 3) voluntatem suam de eo, quod cum
A rebus

rebus suis fieri debet, verbis vel scriptis declarare, seu distincte explicare nequit, libere de rebus suis disponere non potest. (§.1.)

L E M M A.

- §. 4. Res nostras, vel ad nostram, vel aliorum internam externamque veram felicitatem promouendam, applicare, obligati sumus.

S C H O L I O N.

- §. 5. Quoniam experti sumus, ea principia, quae hucusque exposuimus, non sufficere, ad nostras subiequentes leges demonstrandas, aliud probandi fundamentum in subsidium assumere, illudque antecedenti paragrapho inscribere debuimus. Interim hanc propositionem peculiari demonstratione non corroborauimus, idque eam ob rationem fecimus, quoniam Philosophos illam fat clare tradidisse obseruauimus.

C O R O L L A R I V M.

- §. 6. Qui ergo nullum intellectum habet de vera interna, externaque felicitate promouenda, et de modo res suas ad eandem amplificandam, debite applicandi, is etiam nullam voluntatem habere potest, rebus suis secundam suum arbitrium vtendi, seu cum rebus suis id faciendi, quod secundum leges lubet (§.4.) Consequenter, qui nullum intellectum habet, de vera interna, externaque felicitate obtinenda, et de modo res suas ad eandem promouendam debite applicandi, de rebus suis libere disponere nequit (§.3.)

O B S E R V A T I O.

- §. 7. Homines masculi ante annum decimum quartum, et foeminae ante annum duodecimum aetatis communiter intellectum de propria aliorumque vera internaque felicitate obtinenda, et de modo res suas ad eandem promouendam debite applicandi accipere non solent.

S C H O L I O N.

- §. 8. Non diffitemur, quosdam olim existisse mortales, qui ante annum decimum quartum et duodecimum aetatis rectum intellectus

et

et iudicii usum ad obtinendam felicitatem necessariam, adepti sunt. Verum constat etiam inter omnes, numerum eorundem in relatione illorum, qui has praestantissimas animi vires non tam cito consecuti sunt, valde exiguum fuisse. Eam ob rationem circumspicte affeuerauimus, homines, experientia teste, communiter ante decimum quartum, et duodecimum non solere accipere intellectum, de propria aliorumque vera interna, externaque felicitate obtinenda, et de modo res suas ad eandem promouendam debite applicandi.

COROLLARIUM.

§. 9. Ergo masculi, qui annum decimum quartum, et foeminae, quae annum duodecimum aetatis non egressi sunt, de rebus suis libere disponere nequeunt (§.7.6.)

DEFINITIO.

§. 10. *Impuberes* apud Romanos illi appellantur, qui annum decimum quartum, et annum duodecimum aetatis non compleverunt. Illi *impuberes masculi*, hi *foeminae* audiunt.

SCHOLION.

§. II. Romanos olim eos pro impuberibus habuisse, qui annum decimum quartum, et duodecimum aetatis non egressi sunt, ex eo patet, quoniam illos puberes esse aestimarunt, qui annum decimum quartum, et duodecimum compleuerunt. Ita Augustus lege Papia Poppaea puellas duodecim annorum puberes seu viripotentes esse censuit; vt elucet ex Dione Cass. LVI. *δάδεια καὶ ταῖς κόραις ἐς τὴν τῆ γάμῃ ἄραν ἐτη πλήρη νομιζέται*: duodecim annos puellis ad nuptias sufficere statuit. Porro secundo post Christam saeculo Proculejani quatuordecim annos ad pubertatem masculorum requisuerunt; vt patet ex Macrob. Saturnal. VII, 7. et ex Somnio Scipionis I, 6. Et praesertim Justinianus sancta promulgata constitutione statuit, vt masculi anno aetatis XIV. puberes, et foeminae duodecimo viri potentes haberentur; vt apparet ex L. ult. C. quando tutor. eff. def.: Indecoram observationem in examinanda marium pubertate refecantes, iubemus, quemadmodum foeminae post impletos XII. annos omni modo pubescere iudicantur, ita et mares post excessum quatuordecim annorum puberes existimentur, indagazione corporis inhonesta cessante.

T H E O R E M A.

§. 12. Impuberes de rebus suis libere disponere nequeunt.

D E M O N S T R A T I O.

Masculi, qui annum decimum quartum, et foeminae, quae annum duodecimum non compleverunt, de rebus suis libere disponere nequeunt (§.9.) verum, qui annum decimum quartum, vel duodecimum aetatis non absoluerunt, impuberes nominantur (§.11.) Ergo impuberes de rebus suis libere disponere nequeunt. Q. E. D.

O B S E R V A T I O.

§. 13. Homines, qui rectum sanæ rationis vsum omni tempore non habent, eo tempore, cum illo careant, intellectu de propria, aliorumque vera interna externaque felicitate obtinenda, et de modo res suas, ad eandem promovendam debite applicandi, orbatî esse solent.

C O R O L L A R I V M.

§. 14. Qui ergo rectum sanæ rationis vsum omni tempore non habent, tum temporis, cum eodem careant, libere de rebus suis disponere nequeunt (§.13.6.)

D E F I N I T I O.

§. 15. *Furiosus* apud Romanos is vocatur, qui furore actu laborat, vel in illum cito, et facile iterum incidere potest. *Furor* audit ille morbus, quo quis sana sua ratione recte uti impeditur.

S C H O L I O N.

§. 16. Furiosi duplicis sunt generis. Alii furore actu laborant, seu sana sua ratione recte uti nequeunt, alii saepissime intermissionem furoris patiuntur, et ad tempus sana sua ratione frui possunt, licet facile et cito in eundem morbum incidere soleant. Duplicem hanc furiosorum divisionem juri nostro conformem esse, ex variis Romanorum legibus clare probari potest. Sic l. 14. D. de offic. Praef. l. 12. §. 2. D. de judic. l. 6. C. de impub. et al. subst. l. 22. §. 7. D. de sol. matrim. sermo est, de furiosis; quorum morbus, seu furor perpetuus est. Sic vero l. 20. §. 4. D. qui test. fac.

fac. poss., l. 6. C. de curat. furios. dand., l. 9. C. qui test. fac. poss., l. 2. C. de contrah. emt. agitur de furiosis, qui mente saniore sunt, et furoris intervalla habent. Conf. Vinnii Comment. in Infit., p. 102. et Briffonius de verb. signif. sub tit. furiosus. p. 514.

COROLLARIUM.

- §. 17. Cum furiosus eo tempore, dum furore laborat, nullum rectæ rationis usum habeat (§. 15.) sequitur, furiosum eo tempore, dum furit, libere de rebus suis disponere non posse (§. 14.)

COROLLARIUM.

- §. 18. Quia furiosus eo tempore, quo furor ejus intermissus est, seu in dilucidis intervallis, rectum rationis usum habet, licet eundem ad tempus iterum amittere possit (§. 15.) manifestum est, furiosos in dilucidis intervallis libere de rebus suis disponere posse.

THEOREMA.

- §. 19. Qui a natura nihil exaudire, et simul nihil eloqui potest, præterea litterarum nescius est, libere de rebus suis disponere nequit.

DEMONSTRATIO.

Qui nihil exaudire, et nihil simul eloqui potest, præterea litterarum etiam nescius est, is voluntatem suam de eo quod cum rebus suis fieri debet, nec verbis, nec litteris declarare valet; (per exper.) consequenter de rebus suis libere disponere nequit (§. 3.) Q. E. D.

SCHOLIUM.

- §. 20. Vti ex l. 3. §. 2. de accus. l. hac consultissima 21. l. 1. nostram 30. C. de testam. patet, pro litterarum nescio is habendus est, qui nec legere, nec scribere didicit.

COROLLARIUM.

- §. 21. Cum is, qui litterarum sciens est, et valitudine, vel alio quolibet casu aliquod exaudire, et eloqui impediatur,

tur, voluntatem suam de eo, quod cum rebus suis fieri debet, per litteras, licet non per verba declarare queat (per exp.) apertum est, eum de rebus suis libere disponere posse (§.3.)

DEFINITIO.

- §. 22. Qui nihil eloqui *mutus*, et qui nihil exaudire potest, *furdus* appellatur. Qui ab eo tempore, quo natus est, nihil eloqui, et nihil simul exaudire potest, a *natura mutus, et furdus simul esse* dicitur.

SCHOLIION.

- §. 23. Consentiant hae definitiones de muto et furdo datae cum ipsis verbis sacratissimi nostri Imperatoris. Sic enim Justinianus in §. 3. J. quib. non est perm. fac. testam. loquitur: Vtique autem de eo furdo loquimur, qui omnino non exaudit, non qui tarde exaudit. Nam et mutus is intelligitur, qui eloqui nihil potest, non qui tarde loquitur.

COROLLARIUM.

- §. 24. Qui a natiuitate sua nihil simul eloqui, et exaudire potest, is communiter litterarum nescius esse solet. Ergo is de rebus suis libere disponere nequit (§.19.) Ille vero a natura simul mutus et furdus vocatur (§.22.) Ergo, qui a natura mutus et furdus simul est, libere de rebus suis disponere nequit.

COROLLARIUM.

- §. 25. Qui litterarum sciens est, et valetudine, aut alio quolibet casu exaudiendi, eloquendique potentiam amittit, libere de rebus suis disponere potest (§.21.) Si quis ergo litterarum sciens, valetudine aut alio quolibet casu mutus et furdus fiat, cum antea non fuerit, is libere de rebus suis disponere potest (§.22.)

THEOREMA.

- §. 26. Qui nihil videre potest, per litteras de rebus suis libere disponere nequit.

DEMON.

DEMONSTRATIO.

Qui nihil videre potest, voluntatem suam de eo, quod cum rebus suis fieri debet, litteris propria manu scriptis declarare nequit. (per experient.) Ergo qui nihil videre potest, per litteras de rebus suis libere disponere nequit. (§.3.) Q.E.D.

COROLLARIUM.

§. 27. Cum ille, qui nihil videre potest, voluntatem suam de eo, quod cum rebus suis fieri debet, oretenus declare queat (per experient.) sequitur, eum oretenus etiam de rebus suis libere disponere posse (§. 3.)

DEFINITIO.

§. 28. Qui nihil videre potest, caecus nuncupatur.

COROLLARIUM.

§. 29. Caecus nihil videre potest (§.28.) ergo 1) per litteras de rebus suis libere disponere nequit (§.26.) et 2) oretenus libere disponere potest (§.27.)

THEOREMA.

§. 30. Qui res suas dissipare fuetus est, et non liberam eandem habet administrationem, quam superior magistratus interdixit, libere de rebus suis disponere nequit.

DEMONSTRATIO.

Qui res suas dissipare fuetus est, nullum intellectum habet de vera interna, externaque felicitate obtinenda et de modo, res suas ad eandem promouendam debite applicandi (per experient.) Ergo qui res suas dissipare fuetus est, libere de illis disponere nequit (§.6.) Q.E.P.D. Cui ulterius superior magistratus liberam rerum suarum administrationem interdixit, is non voluntatem habet, pro arbitrio cum rebus suis faciendi, quod lubet; adeoque libere de illis disponere nequit (§. 3.) Q.E.S.D.

DEFI-

DEFINITIO.

- §. 31. Qui res suas dissipare fuetus est, et non liberam earundem habet administrationem, quam superior magistratus interdixit, apud Romanos *prodigus* appellatur.

SCHOLIION.

- §. 32. Vlpianus l. i. D. de tut. dat. ab his etc. prodigum quidem definit per eum, qui neque modum, neque finem impensarum habet, sed bona sua dilacerando, et dissipando profundit. Verum Vinnius in Comment. ad Instit. p. 101. existimat, ad definiendum prodigum non sufficere hanc luxuriosam bona dissipandi consuetudinem, verum potius in definitione adiciendam esse, interdictionem rerum sententia magistratus declaratam. Laudatus hic J. Crus hac in re etiam justam tuctur sententiam. Non enim solum ex legibus XII. tabularum apparet, prodigum eum esse, qui bona sua non in propria potestate, et administratione habet; (vide Tab. V. a Gothofredo restitutam, ubi sequentia exstant verba: Si furiosus aut prodigus exiit, aut ei custos nec escit, agnatorum gentiliumque in eo pecuniaue eius potestas esto.) verum etiam idem patet, ex consueta, qua Praetor omnibus res suas dissipantibus iis interdicebat, formula: Quando tibi bona paterna, auitaeque nequitia tua disperdis, liberosque tuos ad egestatem perducis: ob eam rem tibi ea re commercioque interdicto. Paulus Recept. Sent. III. 4. A. 7.

COROLLARIUM.

- §. 33. Qui res suas dissipare fuetus est, et non liberam earundem habet administrationem, quam superior magistratus interdixit, is de illis libere disponere nequit (§. 30.) Ergo prodigus de rebus suis libere disponere nequit (§. 31. 32.)

DEFINITIO.

- §. 34. Qui Quiritis, ad cuius domum pertinet, proprius, et obligatus est, in rebus priuatis seu domesticis omnia secundum suum arbitrium agere et pati, quae non summis seu publicis legibus ciuilibus repugnant, is *dominio quiritario subesse* dicitur.

SCHO-

SCHOLIION.

§. 35. Cum plurimum ad percipiendam subsequentiū demonstratio-
 num efficaciam interfit, vt distincte intelligatur, quid ad eum, qui
 dominio quiritorio, subiectus est, requiratur, non intermissuri su-
 mus, adhuc plura illustrandae nostrae definitionis gratia adicere.
 Notabimus ergo sequentia, eaque scopo nostro multum inferuentia.
 Qui olim dominio quiritorio subiectus erat, vt asseruimus, 1) ad
 domum Quiritis cuiusdam pertinebat. Erat adeoque non extra-
 neus, vel alius, qui modo ad tempus in orbe romano commora-
 batur, verum potius erat homo, qui vel liberis, vel seruis, id est,
 domesticis adnumerabatur. 2) Eiusdem Quiritis, ad cuius do-
 mum pertinebat, proprius erat. Videlicet sua substantia ad 70
 suum Quiritis ita pertinebat, vt illa eodem modo ad 70 suum al-
 terius non pertineret, idque eam ob rationem, quoniam quiuus
 Quires e Romuli instituto ius habebat, de substantia omnium eo-
 rum hominum, qui in domo sua contenti sunt, pro arbitrio, vti
 visum fuerit, disponendi 3) Denique obligatus erat, in rebus pri-
 uatis seu domesticis omnia secundum suum arbitrium agere et pati,
 quae non summis seu publicis ciuilibus legibus repugnant. Nem-
 pe quoniam Quires ius habebat, non de sola sua substantia, sed
 etiam de suis accidentibus, ad quae praesertim actiones et passio-
 nes referendae sunt, pro arbitrio disponendi, obligatus etiam erat,
 in domo sua priuatim omnia secundum suum arbitrium agere et
 pati, quae domesticalia erant, et non summis, seu publicis legibus
 ciuilibus repugnabant. Hic est verus, quem de dominio quirita-
 rio subiecto olim habui, et adhuc habeo, conceptus. Alii lima-
 toris iudicii me doceant, an haec idea veritati sit consona, an
 potius singulari indigeat emendatione. Quales interim notiones
 hac de re alii habent JCrī, eas ex scriptis eorundem colligere
 possumus.

DEFINITIO.

§. 36. *Liberi* apud Romanos vocantur, qui dominio sub-
 iecti non sunt, et *serui* appellantur, qui domino quir-
 itario subsunt.

SCHOLIION.

§. 37. Contra realitatem harum definitionum non obijciendum est,
 filiosfamilias liberos fuisse, interim dominio quiritorio patris sub-
 iecisse. Etenim notandum, filiosfamilias 1) ratione patris non
 liberos, verum potius res, ac seruos fuisse 2) ratione aliorum ve-
 ro extraneorum liberos fuisse, eorundemque dominio quiritorio

B

ideo

ideo non subiecisse. Gerh. Nood Probab. II. 9. p. 64. et Heinecci Syntagm. Antiq. Romam. pag. 135. 136.

T H E O R E M A.

§. 38. Servus romanus nihil proprii habet.

D E M O N S T R A T I O.

Si seruo romano nec sua substantia nec sua accidentia propria sint, profecto nihil proprii habet. Sed seruo romano nec sua substantia nec sua accidentia propria sunt. Etenim dominio quiritorio alterius subiacet (§. 36. 37.) ergo eiusdem proprius est, (§. 34.) hinc sua substantia sibi non est propria (§. 35.) Porro obligatus est, omnia secundum arbitrium illius, cuius dominio subest, agere et pati (§. 34. 36.) ergo suae actiones et passiones, quarum ope sibi aliquid proprium acquirere potest, etiam sibi non propriae sunt. Adeoque servus romanus nihil proprii habet Q. E. D.

S C H O L I O N.

§. 39. Servos romanos nihil proprii habuisse, ex potestate dominorum, cui subiecti erant, etiam luculentius probari potest. Domini enim apud Romanos iure vitae et necis in servos suos utebantur. Cai. Inst. de iur. perf. §. 1. Hinc substantia ipsis non propria erat. Porro serui omnia dominis acquirere debebant. Cai. Inst. de usufructu cap. §. 1. Quamobrem accidentia ipsis etiam non competebant. Ergo serui romani nihil proprii habebant.

C A R O L L A R I V M.

§. 40. Cum is, qui nullum proprium habet arbitrium, de rebus disponere nequeat (§. 3.) patet, servum romanum nihil disponere posse (§. 38. 39.)

D E F I N I T I O.

§. 41. Qui alterius proprius, et obligatus est, omnia secundum suum arbitrium agere et pati, *in alterius potestate esse* dicitur.

S C H O L I O N.

§. 42. Vocabulum potestas apud Ictos in vario sensu sumitur. Etenim mox imperium, magistratui competens, mox dominium quiritorium

ritarium, patribus et dominis romanis proprium, saepissime etiam aliqualem possessionem, ditionemque significat. Briffonius de verb. signif. Lib. XIV. pag. 1083. 1084. Senium nostrum de voce potestas in praecedenti paragrapho tradidi, eundemque ita explicauimus, vt legibus non repugnaturum esse existimemus.

DEFINITIO.

§. 43. Qui in hostium potestate sunt, in captiuitatem redacti dicuntur.

THEOREMA.

§. 44. Qui in captiuitatem redacti sunt, libere de rebus suis disponere nequeunt.

DEMONSTRATIO.

Qui in captiuitatem redacti sunt, hostium potestati subiacent (§.42.) Cum vero illi, qui in hostium potestate sunt, hostium proprii sint, et omnia secundum eorundem voluntatem agere et pati debeant (§.40.41.) consequenter nullum proprium habent arbitrium, nec sibi acquirere possunt; sequitur in captiuitatem redactos, nihil de rebus suis libere disponere posse (§.3.)

Q. E. D.

SCHOLION.

§. 45. Idem ita probari potest. Qui in captiuitatem rediguntur, in potestatem hostium veniunt (§. 42.) adeoque eorundem serui fiunt. (§. 37. Sed serui nihil libere disponere possunt (§. 40.) ergo qui in captiuitatem redacti sunt, libere de rebus suis disponere nequeunt. Non inferendum est, captos non esse seruos romanos, Regerendum, captos in seruitutem detrudi, quae licet non romana sit, in pluribus tamen cum eadem congruit.

THEOREMA.

§. 46. Qui ad ferrum aut ad bestias, aut in metallum damnantur libere de rebus disponere nequeunt.

DEMONSTRATIO.

Qui ad ferrum, aut ad bestias, aut in metallum damnantur, libertatem amittunt, consequenter serui fiunt (§.36.) ergo de rebus suis libere disponere nequeunt (§.40.41.)

Q. E. D.

SCHOLIION.

§. 47. Romanos, atroci sententia ad extremum supplicium damnatos, libertatis jura amisisse, evidentissime colligi licet ex Gajo lib. 17. ad edictum provinciale: Hi vero, qui ad ferrum, aut ad bestias, aut in metallum damnantur, libertatem perdunt, bonaque eorum publicantur. l. 8. §. 4. ff. qui testam. fac. poss.

DEFINITIO.

§. 48. *Ciues Romani* (in sensu strictiori) vocantur ciues (in sensu latiori), qui in vrbe, vel agro romano habitant, toga ornati sunt, et ad tribum pertinent, praeter ea vel solum ius ciuitatis romanae habent, vel praeter hoc iure Quiritium simul gaudent. Illi *ciues* (in sensu strictissimo) hi *Quirites* appellantur.

SCHOLIION.

§. 48. Cum definitionem ciuis Romani meditari incipiebam, varia Ictorum scripta, hanc materiam explicantia, omni mentis acie perlustrabam. At mirum autorum hac definitione tradenda ex iis colligebam dissensum. Propriam ergo formare, et vtile et necessarium ducebam. Multis adeoque consideratis incidebam tandem in eam definitionem, quam in antecedenti paragrapho proposui. Subiicio illam lubens eruditorum iudicio, et, quoniam in dies experior, veram notionem ciuis romani explicandis permultis legibus iuris Romani plurimum lucis affundere, a quocunque ea, qua par est, humanitate peto, vt expositam hanc definitionem vel assumere, vel emendare haud dedignetur. Quo interim eo clarius sententia mea de vario significato vocabuli ciuis Romani eluceat, eandem iam in medium proferam, datam nostram definitionem insimul illustraturus. Vox, *ciuis Romanus*, olim triplicem habuisse significatum videtur. In sensu latiori vocati sunt ciues Romani omnes ii, qui libera membra reipublicae romanae fuerunt, seu qui in orbe Romano vixerunt, domiciliumque suum habuerunt, et vilo modo ad imperium romanum pertinuerunt. Hinc incolae vrbis Romae, Latii, Italiae, Galliae Cisalpinae, Hispaniae Gaditanae, aliarumque provinciarum foederatarum ciues Romani appellati sunt. Paull. Manutius de ciuit. Roman. pag. 29. et Heineccius in Syntagm. Antiq. Rom. Append. Lib. 1. Cap. 1. In sensu strictiori antiquitas eos nuncupauit ciues Romanos, qui liberi fuerunt, et urbem Romam, agrumue romanum inhabitarunt, togam

gesserunt, et ad tribum pertinuerunt, non adeoque in aliis oppidis, seu municipiis extra Romam agrumue romanum sitis vixerunt, et fortunarum suarum sedem collocarunt. Conf. in Graevii Thef. Antiq. Rom. Car. Sigonius de antiq. iure Civ. Rom. I. pag. 51. In sensu strictissimo tandem ii vocati sunt ciues Romani, qui praeter commemoratas qualitates ius ciuitatis Romanae, id est, ius census, militiae, tributorum, vectigalium, suffragiorum, honorum, et sacrorum habuerunt, iure vero Quiritium, id est, iure libertatis, gentis connubiorum, patrio, legitimi domini, haereditatis, atque usufructus caruerunt. Leg. in Graevii Thef. Antiq. Rom. Paulus Manutius de ciuit. Rom. pag. 17., Car. Sigonius de antiq. iure Civ. Rom. I. p. 108. Ez. Spanhemius de Orb. Rom. I. p. 4. 28. et Heineccius cit. loc. §. 23. 24. Qui haec, quae explanauimus, perpendet, non solum definitionem nostram de ciue Romano adductam bene intelligere, verum etiam subsequentes dissertationis nostrae paragraphos, et alias leges romanas, de ciuibus agentes, imposterum melius interpretari poterit.

DEFINITIO.

§. 50. Qui non sunt ciues Romani (in sensu strictiori) *peregrini* audiunt.

SCHOLIION.

§. 51. Quoniam peregrini ciues Romani non erant (§. 49.) deterioris etiam erant conditionis. Videlicet nec domicilium, nec togam, nec tribum habebant, verum iure ciuitatis et Quiritium carebant (§. 48.) Heineccius in Synt. Antiq. Rom. Append. Cap. VI.

THEOREMA.

§. 52. Ciues Romani libere de rebus suis disponere possunt.

DEMONSTRATIO.

Quia ciues Romani proprio domicilio, et propriis aliis iuribus praediti sunt (§. 47. 48.) sequitur, eos multum proprii habere, et voluntate gaudere, cum rebus suis faciendi, quod lubet. Ciues romani ergo libere de rebus suis disponere possunt (§. 3.) Q. E. D.

COROLLARIUM.

§. 53. Cum peregrini non sint ciues Romani (§.49.) libere de rebus suis disponere nequeunt (§.51.)

DEFINITIO.

§. 54. *Obsides* sunt homines, a hostibus in securitatem promissionum bellicarum explendarum victoribus dati.

THEOREMA.

§. 55. Obsides apud Romanos de rebus suis libere disponere nequeunt.

DEMONSTRATIO.

Obsides apud Romanos nullum domicilium, nullam togam, nullaque iura ciuium Romanorum habent (§.53.) Ergo obsides ad ciues non pertinent, sed peregrini sunt (§.49.) Hinc de rebus suis libere disponere nequeunt. (§.52.) Q.E.D.

DEFINITIO.

§. 56. Qui iussu superioris magistratus tecto, aqua, et igne in urbe agroue romano vti prohibentur, et vitro ad extera loca ibi, vbi lubet, sese conferre debent, eis aqua et igni interdictum est.

SCHOLIION.

§. 57. Quoniam nullus ciuis Romanus, Cicerone, Nepote, Spanhemio, et aliis referentibus, iura ciuitatis inuitus amittere poterat, superior magistratus illa etiam ei adimere non valebat. Quodsi interim Romani quenquam e ciuitate eiectum vellent, illi tecto, aqua, et igne interdicebant; quibus necessariis vitæ subsidiis ademptis, vitro exsilium eligere cogebatur. Quum itaque a nemine recipi posset; necessario in aliquam ciuitatem exteram se conferebat, eoque demum facto ciuitatis iura amittebat. Huberus in prælect. Juris ad ff. p. 1557. et Heineccius in Synt. Antiq. Roman. pag. 210. §. 10.

COROLLARIUM.

§. 58. Cum is, cui aqua et igni interdictum est, non ciuis romanus permaneat (§. 55. 56.) de rebus suis etiam libere disponere nequit (§. 51.)

DEFI-

DEFINITIO.

§. 59. Qui iussu superioris magistratus, testo, aqua, et igne in vrbe, agroue Romano vti prohibentur, et ad certam praescriptamque insulam a feruis publicis deportantur, *in insulam deportati* dicuntur.

SCHOLION.

§. 60. Nonnullis, quibus aqua et igne interdictum erat, addebatur deportatio. Hac vero ita fiebat, vt rei compedibus vincti, impositique nauibus seruis publicis traderentur, et ab iis ad praescriptam insulam deportarentur, eo facto etiam res suas, et iura ciuitatis amittebant. Oisiel. ad Caj. Inst. l. 6. i. pag. 47. et Huberus in Digress. l. 3. 9. p. 195.

COROLLARIUM.

§. 61. Cum in insulam deportati nullas res proprias habeant, et ciues Romani esse desinant (§. 58. 59.) manifestum est, eos de rebus suis libere disponere non posse (§. 3. 51.)

DEFINITIO.

§. 62. *Relegati in insulam* dicuntur, qui iussu superioris magistratus, urbem vel prouinciam suam relinquere, et retentis suis iuribus ad determinatam insulam, ad rempublicam romanam pertinentem, sese conferre debent.

SCHOLION.

§. 63. Magna Romae erat differentia inter deportatos et relegatos. Illi iure ciuitatis romanae carebant, hi vero illud retinebant. Ita enim canit Ouidius, relegationem in Ponto passus, Trist. V. 2.:

Nec vitam, nec opes, jus nec mihi ciuis ademit,

Nil nisi me patriis iussit abesse focis.

Ipse relegati non exfulis vtitur in me

Nomine - - - - -

COROL.

COROLLARIUM.

§. 64. Cum relegati ciues Romani sint (§. 61. 62.) libere de rebus suis disponere possunt. (§. 51.)

DEFINITIO.

§. 65. Ciuis Romanus, qui in domo suae potestatis est, siue pubes, siue inpubes, *parens seu paterfamilias* apud Romanos appellatur. Mares et foeminae, quae potestati patrisfamilias immediate, seu proxime subsunt, *fili, filiaeuefamilias* nominantur.

SCHOLIUM.

§. 66. Consentiant haec definitiones cum communibus Ictorum conceptibus. Etenim secundum horum sententiam paterfamilias 1) Ciuis Romanus esse debet. Ideo scribit Carol. Sigonius de antiq. jur. Ciu. Rom. Lib. I. Cap. XII.: Attendendum est, non cuiuslibet legandi potestatem lege permitti, sed patrisfamilias tantum, id est, ciui Romano, qui e patris potestate exierit 2) In domo suae potestatis esse oportet. Quamobrem patremfamilias Ulpianus Fragm. IV. 1. familiae principem, et Seneca de benef. III. 11. domesticum magistratum vocat 3) Pubes et etiam impubes esse potest. Id elucet ex l. 4. D. de his, qui sunt sui, vel alien. jur. et l. 50. D. de leg. III. Per filios, filiasuefamilias nos recte intelligere omnes potestati patrisfamilias immediate seu proxime subiectos, elucet euidentissime ex Barn. Brissonio de verbor. signif. Lib. VII. p. 484.

THEOREMA.

§. 67. Qui in potestate, seu dominio quiritorio parentis est, libere de rebus disponere nequit.

DEMONSTRATIO.

Qui potestati seu dominio quiritorio subest (§. 41.) intuitu parentis seruus est (§. 36.) . Iam vero seruus libere de rebus disponere non potest (§. 40.) , ergo qui in potestate seu dominio quiritorio parentis est, libere de rebus disponere nequit.
Q. E. D.

HYPO-

HYPOTHESIS.

- §. 68. Filiifamilias, et filiaefamilias in potestate, seu dominio quiritorio patrisfamilias sunt.

SCHOLIION.

- §. 69. Auctor hujus juris erat Romulus. Ita enim locupletissime de eo scribit Dyonisius in Antiq. Rom. II. p. 96.: Romulus omnem parentibus in liberos potestatem in perpetuum dedit coercendi, verberandi, rusticis in operibus habendi, ac demum etiam occidendi. Erudite jus hocce etiam durissimum adumbrat Bynkersh. c. 6. de iur. occid. liber.

COROLLARIUM.

- §. 70. Cum filiusfamilias in potestate parentis sit (§. 67.) libere de rebus disponere haud valet. (§. 66.)

DEFINITIO.

- §. 71. Res propriae, a filiofamilias militaribus actionibus acquisitae, *bona castrensia*, et ciuilibus actionibus comparatae, *bona quasi castrensia* audiunt.

SCHOLIION.

- §. 72. Non obstat liberos, vt antea demonstrauimus, nullum proprium habuisse arbitrium, adeoque ad illos nulla bona castrensia et quasi castrensia pertinuisse. Etenim notandum, primis temporibus post Romam conditam, liberos quidem omnia patri acquisiuisse, et nihil proprii habuisse, sed sub Julio Casare, Tito, Domitiano, et Trajano Imperatoribus facultatem obtinuisse, pusillam quandam pecuniam ceu propriam acquirendi colligendique. §. 1. J. princ. de test. milit. §. ult. J. d. 1. Complexum ejusmodi bonorum castrensiū, *peculium castrense*, et bonorum quasi castrensiū, *peculium quasi castrense* imposterum vocabimus.

COROLLARIUM.

- §. 73. Qui in potestate parentis est, libere de rebus suis disponere nequit (§. 66.) Ergo qui in potestate parentis non est, seu qui paterfamilias est, libere de rebus suis disponere potest. C bonorum

bonorum castrensiū et quasi castrensiū paterfamilias est (§. 70. 71.) Ergo filiusfamilias libere de bonis castrensiū, et quasi castrensiū disponere potest.

DEFINITIO.

§. 74. *Testamentum* est legitima declaratio voluntatis alicuius de futura in bonis suis post mortem suam successione.

SCHOLIION.

§. 75. Varias et diuersissimi generis de testamento quidem JCti protulerunt definitiones, sed selegi ex magno earundem numero illam, quam præ reliquis optimam, et scopo meo accommodatissimam deprehendi. Afferui videlicet, testamentum esse 1) declarationem voluntatis alicuius. Notum enim est, non qualemcumque voluntatis declarationem, sed deliberatam et dispositiuam expressionem ejusdem testamentum efficere. 2) Dixi, testamentum esse legitimam voluntatis declarationem. Etenim constat, quoduis testamentum, si validum, ex omni parte legibus conforme, id est, internis externisque requisitis instructum esse debere 3) Adduxi denique testamentum esse legitimam voluntatis alicuius declarationem de futura in bonis suis post mortem suam successione. Patet enim, in omnibus testamentis testatorem legitime declarare, non solum quos successores sibi esse, sed quibus legibus ipsos bonorum suorum possessione adipisci velit. Interim monendum est, definitionem nostram modo materiale testamentorum, non vero formale eorundem nobis exhibere. Hoc igitur scituri, notemus, testamentum in hoc sensu triplici modo posse definiri. Nimirum ante leges latas XII. tabularum testamentum erat actus publicus, quo dominus quidam in comitiis calatis præmissa sollempni rogatione ad populum voluntatem suam de futura in bonis suis post mortem successione declarabat. Post latas leges XII. tabularum testamentum erat actus priuatus, quo paterfamilias, vel nullis vel quibusdam adhibitis JCtis latine in ceris, quæ ligneis tabulis erant insula voluntatem suam, quomodo post mortem suam cum bonis suis fieri volebat, vel propria manu, vel per alium scribebat, et eandem presentibus familia emtore, antestato, lipripende, et quinque testibus ciuibus Romanis promulgabat. Tempore Iustiniani denique testamentum erat actus priuatus, quo paterfamilias uno contextu voluntatem suam de futura in bonis suis post mortem

tem successione vel ipse scribebat, vel ab alio scriptam subscribat, septem testibus presentibus, subscribentibus, et annulo signantibus. Heineccius in Syntagm. Antiq. Roman. pag. 502. 503. En habes genuinas testamenti et formaliter et materialiter considerati definitiones.

DEFINITIO.

§. 76. Qui legitime voluntatem suam de futura in bonis suis post mortem successione declarat, *testamentum facere* dicitur.

SCHOLION.

§. 77. Notum quidem est, præter testamentifactionem actiuam adhuc dari passiuam, qua ex testamento aliquid acquirere licet. Verum testamentifactionem non in hoc passiuo, sed actiuo sensu definiuimus; idque eam ob rationem fecimus, quoniam in subsequentibus de iis, quibus non est permillum actiue condere testamentum, acturi sumus.

THEOREMA.

§. 78. Qui libere de rebus suis disponere non potest, testamentum facere nequit, nisi, vt liceret sibi testamentum condere a principe impetraverit.

DEMONSTRATIO.

Quicumque declarare nequit, quid cum rebus suis fieri velit, is legitime voluntatem suam de futura in bonis suis post mortem successione declarare non potest, consequenter testamentum facere nequit (§. 73. 76.) Sed qui libere de rebus suis disponere nequit, declarare non valet, quid cum rebus suis fieri velit (§. 1.) Qui ergo de rebus suis libere disponere nequit, testamentum facere non potest. Q. E. P. D. Cum lex posterior derogat priori (per princ. Iuris) omnis vero principis permissio expresse data, lex sit (per def. legis) patet, eum etiam testamentum condere posse, qui vt liceat sibi testamentum facere a principe impetraverit. Q. E. D. S.

C 2

SCHO.

SCHOLIION.

§. 79. Fundamentum, cui integra nostra dissertatio innitur, præsens in se complectitur paragraphus. Euincit eadem luculentissime, eos apud Romanos testamentum non facere potuisse, qui non libera rerum suarum dispositione, seu administratione polluerunt. Non opus habemus, hanc paragraphum pluribus corroborare argumentis. Clara eadem est, et certissimis principiis superstructa. Interim consentit etiam hoc assumtum principium cum illis, quæ primi habuerunt legislatores romani. Etenim ante latas leges XII. tabularum is testamentum facere non poterat, qui ad comitia calata nullum habebat accessum. Verum ii, qui hisce comitiis interesse non poterant, nonne erant Romani, qui non pleno jure pro ciuibus, libera rerum suarum administratione præditis haberi poterant. Nieupoort in succinct. expl. rituum Rom. p. 38. §. 5. Porro post latas leges XII. tabularum testamentum condere prohibebatur, qui non paterfamilias erat. Sed nonne ii, qui patresfamilias non erant, libera rerum suarum dispositione carebant? (§. 66.) Euincit adeoque antiquus mos testandi apertissime, eum testamentum facere non potuisse, qui liberam de rebus suis disponendi potestatem non habuit. Cæterum notetur, in adjecta limitatione me per principem non intelligere summum monarcham, verum potius eum, penes quem summum imperium, quod magistratus et etiam populus gerere potest.

DEFINITIO.

§. 80. *Mortis causa alicui donare est res suas sub mortis conditione gratis in aliquem transferre.*

SCHOLIION.

§. 81. Hæc definitio consona est cum eis, quæ eruditus Brissonius de form. et solemn. Pop. Rom. Lib. VII. p. 667. egregie de donationibus mortis causa exponit: Non tantum, inquit, infirmæ valitudinis causa, sed etiam instantis, et præsentis periculi metu, vel etiam sola mortis cogitatione, ita donabant. Et interdum imminente periculo commotus ita quis donabat, vt statim res fieret accipientis: interdum autem sic dabat, vt res non fieret accipientis, sed tunc demum cum mors esset infecta. Quandoque etiam sic donabatur, vt omnimodo ex ea valetudine mortuo, res non redderetur: et vt redderetur, etiam si prior ex eadem valetudine donator decessisset: si jam mutata voluntate restitui sibi uouisset.

COROL.

COROLLARIUM.

- §. 82. Cum is, qui mortis causa donat, nec haeredem instituat, nec caeteras testamentorum solemnitates (§. 73. 74.) obseruet (§. 79. 80.) sequitur eum non testari.

HYPOTHESIS.

- §. 83. Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis conualescere. L. 29. ff. de R. J.

SCHOLIUM.

- §. 84. Haec verba Ulpiani aliter Licinius Rufinus lib. II. regul. exprimit: Quae ab initio, inquit, inutilis fuit institutio, ex postfacto conualescere non potest. l. 210. ff. de R. J.

COROLLARIUM.

- §. 85. Ergo quod initio non vitiosum est, tractu temporis inualidum fieri nequit. (§. 82. 83.)

COROLLARIUM.

- §. 86. Ergo testamentum quod initio vitiosum est, tractu temporis conualescere nequit (§. 82. 83.) et testamentum, quod initio non vitiosum, seu validum est, tractu temporis inualidum fieri nequit. (§. 84.)

SCHOLIUM.

- §. 87. Si asserimus, testamentum, quod initio validum est, tractu temporis inualidum fieri non posse, non negamus, valida testamenta in longo tempore conualescere posse, quoniam experientia docet, testamenta saepissime rumpi, irrita, et destituta fieri. Ast id in dubium vocamus, causam eiusmodi mutationis in mero tractu temporis latere. Accurata enim harum annullationum perferatio clare semper monstrabit, causam harum transmutationum testamentorum, mutationem, quam in longo temporis tractu, vel testator, vel bona ejusdem passa sunt, non vero ipsum tractum temporis fore. Hucusque solliciti fuimus, principia, quibus nostra superstructa est dissertatio, debite explicare. Nunc etiam hunc laborem finibimus, et ad thema dissertationis ipsum explanandum nos accingemus. Tribus verbis vero id elaborare poterimus, cum tam prolixè, et tam diu principis disputationis nostrae enucleandis inhaerimus.

C A P V T II.

DE IIS

QVIBVS IVRE ROMANO NON EST PERMISSVM
FACERE TESTAMENTVM IN SPECIE.

§. 88.

LEX PRIMA.

Testamentum facere non possunt impuberes, §. I.
J. q. n. est p. f. test.

DEMONSTRATIO.

*Impuberes de rebus suis libere disponere non possunt (§. 12.)
Cum vero ii testari nequeant, qui non de rebus suis libere di-
sponere possunt (§. 77.) sequitur impuberes testamentum facere
non posse. Q. E. D.*

LEX SECVND A.

§. 89. Furiosi eo tempore, dum furiant, testamentum fa-
cere nequeunt. §. I. I. q. n. e. p. f. t. L. 5. ff. q. t.
f. p.

DEMONSTRATIO.

*Furiosi de rebus suis eo tempore dum furiant, libere di-
sponere nequeunt (§. 17.). Cum vero is testari non possit,
qui de rebus suis libere disponere non valet, (§. 77.) patet,
furiosos eo tempore, dum furiant, nullum testamentum facere
posse. Q. E. D.*

LEX

LEX TERTIA.

- §. 90. Furiosi in dilucidis intervallis libere de rebus suis disponere possunt (§. 18.) Ergo furiosi testamentum facere possunt per id tempus, quo eorum furor intermissus est (§. 77.) §. 1. I. quib. non est perm. fac. test.
L. 9. C. qui test. fac. poss.

LEX QUARTA.

- §. 91. Cum testamentum, quod initio non vitiosum est, tractu temporis ininvalidum fieri nequeat, (§. 85.) patet testamentum omni tempore valere, quod quis ante furorem fecit. §. 1. I. quib. non est perm. fac. test.

LEX QUINTA.

- §. 92. Qui a natura mutus, et surdus simul est, testamentum facere nequit. §. 3. I. quib. non est perm. test.
L. 6. §. 1. ff. qui test. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

Qui a natura mutus et surdus simul est, libere de rebus suis disponere nequit (§. 24.) Jam vero is testari non potest, qui libere de rebus suis disponere nequit (§. 77.) Ergo qui a natura mutus et surdus simul est, testamentum facere nequit.
Q. E. D.

LEX SEXTA.

- §. 93. Testamentum, quod initio vitiosum non est, tractu temporis invalidum fieri nequit (§. 85.) Ergo si quis post testamentum factum validum aut alio quolibet casu mutus et surdus esse coeperit, ratum nihilominus permanet testamentum. §. 3. J. h. t. L. 6. §. 1. D. h. t.

LEX

LEX SEPTIMA.

- §. 94. Si quis litterarum sciens valetudine aut alio quolibet casu mutus et surdus fiat, cum antea non fuerit, is libere de rebus suis disponere potest (§. 25.) Ergo si cui morbus superueniens et vocem abstulit, et aures conclulit, litterarum tamen sciens est, is testamentum condere potest (§. 77.) L. 10. C. qui test. fac. poss.

LEX OCTAVA.

- §. 95. Qui a principe licentiam testamentum facere obtinuit, testari potest (§. 77.) Si ergo mutus aut surdus, vt liceret sibi testamentum facere, a principe impetrauerit, valet testamentum. L. 7. ff. qui test. fac. poss.

LEX NONA.

- §. 96. Cæcus non potest facere scriptum testamentum. §. 4. J. quibus non est perm. fac. test.

DEMONSTRATIO.

Cæcus de rebus suis per literas libere disponere nequit (§. 29.) Jam vero is testamentum facere non potest, qui non liberam rerum suarum habet dispositionem (§. 77.) ergo cæcus scriptum facere nequit testamentum. Q. E. D.

LEX DECIMA.

- §. 97. Cæcus de rebus suis orētenu libere disponere potest (§. 29.) Ergo coecus potest condere per nuncupationem seu nuncupatiuum testamentum. L. 8. C. qui test. fac. poss.

SCHOLION.

- §. 98. Ea, quæ ad testamentum cæci necessaria sunt, prolixius explicat Justinus: Hac conuultissima lege, inquit, fancimus, vt cæcæ

tes oculis, seu morbo, vitiose seu ita nati per nuncupationem suæ condant moderamina voluntatis: scilicet presentibus septem testibus, quos aliis quoque testamentis interesse juris est, tabulario etiam: vt cunctis ibidem collectis, primum ad se conuocatos omnes, vt sine scriptis testentur, edoceant. Deinde exprimant nomina specialiter hæredum, et dignitates singulorum, et indicia, ne sola nominum commemoratio quicquam ambiguitatis pariat: et ex quanta parte, vel ex quot vncis in successiõnem admitti debeant: et quid vnumquemque legatarium seu fideicommissarium adsequi velint: omnia denique palam edicant, quæ vltimarum capit dispositionum series lege concessa. Quibus omnibus ex ordine peroratis vno eodemque loco et tempore, sed et tabularii manu conscriptis sub obtutu septem (vt dictum est) testium, et eorundem testium manu subscriptis, dehinc consignatis tam ab eisdem testibus, quam a tabulario, plenum obtinebit robor testantis arbitrium. &c. L. 8. C. qui test. fac. poss.

LEX VNDECIMA.

§. 99. Prodigus testamentum facere non potest. §. 2. J. quib. non est perm. fac. test. L. 18. ff. qui test. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

Prodigus libere de rebus suis disponere nequit (§. 33.) Jam vero is testamentificationem non habet, qui libere de rebus suis disponere non potest (§. 77.) Ergo prodigus testamentum facere nequit. Q. E. D.

LEX DVODECIMA.

§. 100. Testamentum, quod initio non vitiosum est, tractu temporis inualidum fieri nequit (§. 85.) Ergo testamentum, quod prodigus ante interdictionem bonorum fecit, valet. §. 2. J. quib. non est perm. f. t. L. 18. ff. qui test. fac. poss.

LEX DECIMA TERTIA.

§. 101. Seruus testamentum facere non potest. L. 16. 19. ff. qui test. fac. poss.

D

DEMON-

DEMONSTRATIO.

Servus nihil de rebus disponere potest (§. 40.) Cum vero is testari non valeat, qui de rebus suis disponere nequit (§. 77.) patet, servum testamentum facere non posse. Q. E. D.

LEX DECIMA QVARTA.

§. 102. Testamentum, quod initio vitiosum est, tractu temporis conualefcere nequit (§. 85.) Ergo si servus testamentum fecerit, et postea liber factus decesserit, testamentum non valet. (§. 100.) L. 19. ff. qui test. fac. poss.

LEX DECIMA QVINTA.

§. 103. Qui in captiuitatem redacti sunt, testamentum condere nequeunt. §. 5. J. quib. non est perm. fac. test. L. 8. ff. qui test. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

Qui in captiuitatem redacti sunt libere de rebus suis disponere nequeunt (§. 43. 44.) Qui vero nullam liberam de rebus disponendi habent facultatem, testari non possunt (§. 77.) Ergo qui in captiuitatem redacti sunt, testamentum facere nequeunt. Q. E. D.

LEX DECIMA SEXTA.

§. 104. Testamentum, quod is, qui apud hostes est, ibi facit, inualidum est (§. 102.) Hinc cum testamentum, quod initio non vitiosum est, tractu temporis inualidum fieri nequeat (§. 85.) illud valet testamentum, quod dum in ciuitate Romana fuerat, fecit, siue redierit, siue illic decesserit. Ergo ejus, qui apud hostes est, testamentum, quod ibi fecit, non valet, sed quod dum in ciuitate fuerat fecit, siue redierit, siue illic decesserit §. 5. J. quib. non est perm. fac. test. L. 8. ff. qui test. fac. poss.

LEX

LEX DECIMA SEPTIMA.

§. 105. Qui ad ferrum aut ad bestias, aut in metallum damnantur, testamentum facere nequeunt. L. 8. §. 4. ff. qui testam. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

Hi enim libere de rebus disponere nequeunt (§. 45.) Ergo testamentum facere non possunt (§. 77.) Q. E. D.

LEX DECIMA OCTAVA.

§. 106. Cum ciues Romani libere de rebus suis disponere queant (§. 51.) manifestum est, ciues Romanos testamentum condere posse. (§. 77.)

LEX DECIMA NONA.

§. 107. Peregrini testari nequeunt. L. 8. §. 1. & 2. qui test. fac. poss. l. 1. ad L. Falcid. Auth. omnes peregrini. C. commun. de success.

DEMONSTRATIO.

Peregrini libere de rebus disponere nequeunt. (§. 52.) Ergo peregrini testari non possunt. (§. 77.) Q. E. D.

LEX VIGESIMA.

§. 108. Obsides testari non possunt. L. 11. D. qui test. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

Obsides nihil disponere possunt (§. 54.) Cum vero ii testari nequeant, qui nihil disponere valent. (§. 77.) Hinc obsides testari non possunt. Q. E. D.

LEX VIGESIMA PRIMA.

§. 109. Ciues Romani testari possunt (§. 105.) Cum vero obsides accepto vsu togæ romanæ vt ciues Romani semper egerint, non amplius pro obsidibus, sed legitimis ciuibus Romanis habeantur (§. 47-50.) verum est, eos testari posse L. 32. D. de iure Fisci.

DEMON-

D 2

LEX

LEX VIGESIMA SECVNDA.

- §. 110. Si cui aqua et igni interdictum sit, is testamentum facere nequit. L. 8. §. 1. ff. qui test. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

Is, cui aqua et igne interdictum est, nihil disponere potest (§. 75.) Ergo testamentum condere nequit. (§. 77.)

LEX VIGESIMA TERTIA.

- §. 111. In insulam deportati testari nequeunt. L. 8. §. 2. ff. qui test. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

In insulam deportati nihil disponere possunt. (§. 60.) Qui vero nihil disponere queunt, testari non possunt (§. 77.) Ergo in insulam deportati testamentum facere nequeunt. Q. E. D.

LEX VIGESIMA QVARTA.

- §. 112. Relegati de rebus suis libere disponere queunt (§. 63.) ergo relegati testari possunt (§. 77.) L. 8. §. 3. ff. a. l.

LEX VIGESIMA QVINTA.

- §. 113. Qui in potestate parentis est, testamentum facere nequit. L. 8. §. 2. ff. qui test. fac. poss.

DEMONSTRATIO.

Qui in potestate parentis est, nihil libere disponere potest. (§. 66.) Sed, qui nihil disponere valet, testari nequit (§. 77.) ergo qui in potestate parentis est, testamentum facere non potest. Q. E. D.

LEX VIGESIMA SEXTA.

- §. 114. Filiusfamilias testamentum facere non potest. L. 16. 19. ff. qui test. fac. poss. L. 11. C. qui test. fac. poss.

DEMON-

DEMONSTRATIO.

Filiusfamilias nihil disponere valet (§. 69.) Verum qui nihil disponere potest, testari nequit (§. 77.) Ergo filiusfamilias testamentum facere non potest. Q. E. D.

ALITER.

Qui in potestate parentis est, testari nequit (§. 112.) Sed filiusfamilias in potestate parentis est (§. 64.) ergo filiusfamilias testamentum facere non potest. Q. E. D.

LEX VIGESIMA SEPTIMA.

§. 115. Filiusfamilias testamentum facere nequit (§. 113.) ergo filiusfamilias ne quidem, permittente patre, testari potest. pr. l. h. t. l. 6. ff. qui test. fac. poss.

LEX VIGESIMA OCTAVA.

§. 116. Quilibet id, quod alteri proprium est, gratis in tertium transferre potest, si proprietarius consentiat (per princ. Juris Nat.) Ergo filiusfamilias mortis causa patre consentiente donare potest (§. 79-81.) l. 7. §. 4. ff. de donat. l. 25. §. 1. l. 58. ff. de donat. M. C.

LEX VIGESIMA NONA.

§. 117. Filiusfamilias de bonis castrensibus et quasi castrensibus libere disponere valet (§. 72.) ergo filiusfamilias de bonis castrensibus, et quasi castrensibus testari potest. (§. 77.) l. 26. §. 1. D. de test. mil. l. vlt. C. de inoff. test. l. 6. §. 13. ff. de injust. rupt. et irrit. testam. l. 2. ff. ad S. C. Maced.

LEX TRIGESIMA.

§. 118. Si filiusfamilias testamentum fecerit de bonis, quæ non ad peculium castrense et quasi castrense pertinent, testamentum non valet, licet suæ potestatis factus decesserit. princ. J. in fin. quib. non est perm. fac. test. l. 19. ff. eod.

DEMONSTRATIO.

Testamentum, quod filiusfamilias de bonis, quæ non ad bona castrensia et quasi castrensia (§. 70.) seu ad peculium castrense et quasi castrense pertinent (§. 71.) fecerit, non valet. (§. 116.) Jam vero testamentum, quod initio vitiosum est, tractu temporis convalescere nequit (§. 85.) Ergo si filiusfamilias testamentum fecerit de bonis, quæ non ad peculium castrense, et quasi castrense pertinent, testamentum non valet, licet suæ potestatis factus decesserit. Q. E. D.

SCHOLIUM.

§. 119. Jam ad finem perduximus nostram explicationem earum legum, quarum fundamenta antea præfruximus. Ubertiorem et meliorem hac de re pertractationem olim bono cum Deo elaborare curabimus. Interim hanc opellam finituri, et a summo Numine supplices petitori fumus, ut conatus nostros qualescunque vtilis et gratos esse jubeat.

DEO
OMNISCIO
ET OMNIPOTENTI
LAETVS
LVBENS
LAVDES AGO
ET
GRATES GRATIASQVE HABEO.

Frankfurt a. O., Diss., 1746/50

ULB Halle

3

002 425 017

In. 58. n. 25.

1748, 11

4

DISSERTATIO IVRIDICA
INAUGVRALIS

DE IIS

QVIBVS IVRE ROMANO NON
EST PERMISSVM FACERE
TESTAMENTVM

p. 270

ILLVST

IN

PRO SV
ET I

FRIDI

PHILOS
BLICA

EX OFF

IS

VS

CK

IPV-

ERI

FRIED
VERS.
LALIE

